

Konserniohjauksen kipukohdista Lakimiehen näkövinkkelistä

Kuntamarkkinat 2018/ lakiklinikka
Annaliisa Lehtinen, varatuomari,
lakimies

Pari keskeistä ongelmakohdtaa

1. Menivätkö asiat tunneliin yhtiöittämisen myötä?

-> yhtiön asioiden julkisuudesta – mistä saa tietoa, kuka saa ja miten?

2. Miten saada hyviä yrityksiä kuntaan tai pysymään ne meillä?

-> Miten valtiontukisääntely vaikuttaa kuntien yhtiöiden toimintamahdollisuuksiin?

YHTIÖN ASIOIDEN JULKISUUDESTA

Kuntayhtiön toiminnan läpinäkyvyys

- Hyvän hallinnon keskeisimpiä kysymyksiä – miten saada ja käsitellä yhtiön asiakirjoja ja tietoja kunnassa
  - » Isoimmat ongelmat aiheutuvat näistä...
- Sanktioiden pelko ja pelko vahingon aiheuttamisesta tyrehtyttää avoimuuden
- Kunnilla velvollisuus edistää toiminnan avoimuutta -> ei tarpeetonta salaamista toiminnasta

Yhtälössä kaksi puolta

- Osakeyhtiön johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvoite
  - » Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus
- Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden
  - » Tietojensaantioikeus
  - » Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus
  - » Virkavastuu
  - » Sidonnaisuudet

Oikeus saada tietoa – mikä sääntelee?

- Kaupparekisterilaki
  - Osakeyhtiölaki
  - Kuntalaki
  - Normeissa on eroja
  - Konserniohjeessa määrätään tavoista, joilla tiedot toimitetaan omistajalle (konsernijohdolle)
- > kun vaaditut tiedot tulevat kunnan käyttöön, niihin aletaan soveltaa julkisuuslakia

Osakkeenomistajan kyselyoikeus

- Konsernijohdolla, yhtiökokouksessa, kokouksen asialistan asioista
  - » Ei "juoksevaa" tai jatkuvaa oikeutta
- Ei ole automaatio salassa pidettäviin tietoihin, jos tiedon luovuttaminen aiheuttaa olennaista haittaa yhtiölle (johto arvioi)
- Myös yhtiökokouksen ulkopuolella tapahtuva tiedottaminen oy-lain valossa(kin) hyväksyttävää

Controller?

- Omistajan nimeämä asiantuntija (viranhaltija) hallituksen kokoukseen -> varmistaa tiedonkulun konsernijohdon ja yhtiön välillä
- Hallitus tekee päätöksen läsnäolosta, konserniohje ohjeistaa
- Monissa kunnissa käytössä – toimiiko?

Tarkastuslautakunnan tiedonsaantioikeus

- Kuntalaki 121.2§
- Tarla arvioi itse, mitä asiakirjoja se toimielimenä tarvitsee arvioidakseen kuntakonsernin toiminnan ja talouden tilaa
= voi pyytää käyttöönsä konsernijohdon hallussa olevat asiakirjat
  - voi käsittää myös salassapidettäviä asiakirjoja

Tarkastuslautakunta (ii)

- Toimielimen oikeus, ei yksittäisen jäsenen
- Laajempi tiedonsaantioikeus kun muilla luottamushenkilöillä
- Oikeus vaatia konsernijohdolta, ei suoraan yhtiöltä
- Tarlan jäsenet virkavastuulla
- Tarkastuskertomus ei voi sisältää salassapidettävää materiaalia
- Yhtiön tehtävä on merkitä salassapidettävä aines ja missä laajuudessa se on salassapidettävää

Luottamushenkilön tiedonsaantioikeus yhtiön asioista

- Kunnan tytäryhteisön on annettava kunnanhallitukselle (toimielimelle) kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.
- Raportointivelvoitteista ja –tavoista määräykset kuntien konserniohjeissa
- Luottamushenkilöllä on oikeus konsernin johdon hallussa oleviin tietoihin – ei oikeutta yhtiön hallussa olevaan materiaaliin, vaan pelkästään kuntaan toimitettuihin asiakirjoihin
- Koskee myös salassapidettäviä, joka liittyy luottamushenkilön tiettyyn päätettävään asiaan
- Luottamushenkilö arvioi tiedon tarpeensa itse – liityttävä kuitenkin käsillä olevan tehtävän hoitamiseen ja päätettävään asiaan (ei historian asioita...)
- Toimielin itse tarvittaessa tekee päätöksen, mitä tietoja jäsenet tarvitsevat

Arkaluonteinen kuntayhtiön asia ja sen käsittely toimielimessä

- Varmistettava, ettei tieto pääse vuotamaan
- Salassapitosopimukset, sanktiot, papereiden kerääminen pois kokouksen jälkeen
- Yksittäistapauksissa toimittava tarkoituksenmukaisella tavalla
- Kunnan maine, päätöksenteon uskottavuus - > tarkkana!!

Yhtiön eri asiakirjojen luonteesta

- Yhtiökokouspöytäkirjat ovat kaikille yhtiön osakkaille julkisia.
- Oikeus saada pöytäkirja nähtäväkseen sekä jäljennös pöytäkirjasta tai sen osasta.
- Jäljennöksestä voidaan periä kohtuullinen korvaus, jonka suuruudesta päättää viime kädessä hallitus.
- Osakkeenomistajilla on oikeus saada pöytäkirja nähtäväksi viimeistään kuukauden kuluttua yhtiökokouksesta. (=toimitettava kuntaan)

Asiakirjojen luonteesta (ii)

- Hallituksen pöytäkirjat eivät ole julkisia
- Laissa ei ole säännöksiä hallituksen kokouksen pöytäkirjan julkisuudesta
- Hallitus päättää, missä laajuudessa se haluaa pöytäkirjojaan julkistettavan.
- Tilintarkastajilla on aina oikeus tutustua pöytäkirjoihin.
- On kuitenkin hyvän tavan mukaista antaa osakkaalle vähintäänkin ote sellaisesta pöytäkirjasta, jossa on häntä itseään koskevia tietoja.
- Hallituksen vaihtuessa pöytäkirjat on luovutettava uudelle hallitukselle

Tiedonsaantioikeuden laajentaminen konserniohjeella

- Konserniohjeessa voidaan edellyttää, että yhtiöjärjestyksiin kirjataan määräys luottamushenkilön oikeudesta pyytää tietoja suoraan yhtiöstä
- Määräys on huomattava laajennus kuntalain mukaiseen tiedonsaantioikeuteen
  - » Antaa oikeuden vaatia tietoja suoraan yhtiöstä
- Myös tarkastuslautakunnalle (ei sen jäsenelle) voidaan antaa po. oikeus

HUOM!

- Mikään ei estä sitä, että yhtiö tiedottaa esim hallituksen merkittävistä päätöksistä erikseen kuntalaisia kokouksen jälkeen erillisellä yhteenvedolla
- Olisi enemmänkin toivottavaa

EU:n valtiontukisääntely ja kunnan omat yhtiöt

EU:n valtiontukisääntely – miten se liittyy kuntien yhtiöiden toimintaan?

- Markkinoilla toimivan yrityksen tukeminen (= "sen toiminnan edellytysten helpottaminen") julkisin varoin on pääsääntöisesti kiellettyä
- Kunnan yhtiön varat ovat julkisia varoja (rinnastuu kunnan varoihin)
- Tukea ei ole milloinkaan järjestely, jossa vastike perustuu avoimeen kilpailuun/huutokauppaan – eli paras tarjous voittaa ja kenellä tahansa on ollut mahdollisuus tarjota
- Kunnan yhtiön edulliset, suorat järjestelyt tietyn yrityksen kanssa voivat olla kiellettyä tukea
- Tuki voi olla esim. edullinen vuokra, edullinen kauppahinta, halpa laina, ehdoiltaan muuten poikkeuksellinen järjestely
- Järjestelyn oikeellisuutta voidaan tutkia 10 vuoden ajan järjestelyn toteuttamisesta

Missä tarkkana?

- Kunnat kilpailevat hyvistä veronmaksajayrityksistä:
  - Kuntien yhtiöidensä kautta tarjoamat ehdot esim teollisuushallien vuokrissa, niiden rakennuttamisessa, niiden myymisessä yrityksille
  - Kuntien lainat yrityksille
  - Huom! takauksia ainoastaan omille yhtiölle
- De minimis –tuen käytön pelisäännöt kuntakonsernissa:
  - > yhdenvertaisuus, läpinäkyvyys, oikeudenmukaisuus, tarkoituksenmukaisuus, tuen määrät, valikoituminen tuen saajaksi?
- Poikkeusten tunnistaminen ja osaaminen, ja niiden oikea soveltaminen

Esimerkki: Teollisuushallin vuokrauksen pelisäännöt

- Mikä on kohteen käypä arvo? (arviokirja)
- Millaiset ovat vuokrauksen suunnitellut ehdot?
  - » Irtaantumisen sopimuksesta, viivästyssanktiot, kesto, vastuut, vuokran korotus
- Vuokralaisen maksukyky -> tarvitseeko käypää vuokraa alentaa?
  - » De minimis (200teur, 3 vuotta)
  - » Avoimuus, läpinäkyvyys, jo saatujen tukien selvittäminen
    - Paljonko vielä mahdollista tukea? Sen jaksottaminen 3 vuodelle, tai kertatuki.
    - Kunnan pelisäännöt de minimiksen käytölle

LET´S TALK!

Jäikö joku mietityttämään?

